

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 4/1996 vp

Hallituksen esitys laiksi alkoholilain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunta on 19 päivänä maaliskuuta 1996 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 11/1996 vp laiksi alkoholilain 10 §:n muuttamisesta.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina hallitusneuvos Raimo Salonen ja neuvotteleva virkamies Kari Paaso sosiaali- ja terveysministeriöstä, apulaisosastopäällikkö Raimo Kurki liikenneministeriöstä, toimistopäällikkö Lauri Ervola tullilaitoksesta, piirin päällikkö Kaj Blomster Itäisestä tullipiiristä, kehittämisspäällikkö Erkki Pakola Alko-Yhtiöt Oy:stä, asiamies Juhani Hopsu Hotelli- ja ravitsemisalan Yrittäjäliitosta, varatuomari Mikko Vartiainen Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitosta, toimitusjohtaja Pehr Forsskåhl Suomen Varustamoyhdistyksestä, toimitusjohtaja Hans Ahlström Ålands Redarföreningenistä ja kaupallisen ryhmän puheenjohtaja Esko Pihlström Suomen Päivittäistavarakauppayhdistyksestä.

Hallituksen esitys

Hallituksen esityksessä ehdotetaan alkoholilakia muutettavaksi siten, että asetuksella voitaisiin yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ja ihmisten terveyden suojelemiseksi rajoittaa Euroopan talousalueen ulkopuolelta Suomeen matkustavien henkilöiden oikeutta tuoda maahan alkoholijuomia lyhyiden matkojen perusteella. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Nykytila

Kolmansista maista Suomeen tuleviin matkustajiin sovelletaan EU:n tullittomuusasetusta (ETY 918/83), jonka 45 artiklan mukaan matkatavaroissa tuodut ei-kaupalliset tavarat ovat tul-

littomia ja tullittomien tavaroiden määrä puolestaan on lueteltu asetuksen artiklassa 46. Alkoholijuomia saa tullitta tuoda joko yhden litran väkeviä tai kaksi litraa alle 22-prosenttisia väliuotteita sekä 2 litraa mietoa viiniä.

Suomen poikkeussäännökset

Suomi sai jäsenyysneuvotteluissa oikeuden poiketa sisämarkkinoilla sovellettavista tuotavan alkoholin määristä. Sallittua on 1 litra väkeviä juomia tai 3 litraa enintään 22-prosenttisia juomia sekä 5 litraa mietoja viinejä ja 15 litraa olutta. Poikkeus koskee myös tuontia kolmansista maista siten, että oluen tuontia ei sallita edellytyksin, jotka ovat suotuisimmat kuin vastaavalle tuonnille muista jäsenvaltioista asetetut edellytykset. Ilman poikkeussäännöstä matkustajien oluen verottomalla tuonnilla kolmansista maista ei olisi määrällisiä rajoituksia lainkaan lukuun ottamatta yleistä 175 ecun tulli- ja arvonlisäverorajaa. Suomen saama poikkeus on saatettu voimaan valmisteverotuslain 18 ja 19 §:ssä ja sen mukaan oluen kolmansista maista tuotava veroton määrä on enintään 15 litraa eli sama kuin sisämarkkinoilla.

EU-jäsenyyden aikana tehdyt korjaukset

Tullittomuusasetus ja matkustajatuomisista koskeva direktiivi sallivat tullittomuuden ja verottomuuden vain, jos tuonti ei ole luonteeltaan kaupallista ja jos tavarat on tarkoitettu matkustajan tai hänen perheensä käyttöön tai annettavaksi lahjaksi. Saman päivän aikana tehtyjen rajanylitysten lisääntynyt määrä johti tullittomuusasetuksen tulkinnan tiukentamiseen siten, että saman vuorokauden aikana ei Venäjältä samalle henkilölle myönnetä tullittomuutta useammalle tuontikerralle.

Nykytilan arviointia

Suomen alkoholipoliittinen tilanne on muuttanut EU-jäsenyyden myötä uudistetun alkoholilain johdosta. Alkoholilainsäädännön tavoitteena ja tarkoituksena on kuitenkin edelleen ehkäistä alkoholista aiheutuvia yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja.

Suhteessa maahan tuotavaan alkoholiin on erotettava kaksi seikkaa: laittomasti maahantuotu alkoholi ja matkustajien tuomiset.

Alkoholipitoisten aineiden salakuljetus on lisääntynyt ja alkoholitakavarikot ovat kasvaneet kymmenkertaisiksi vuonna 1995. Salakuljetuksella ei ole suoranaista yhteyttä hallituksen esitykseen, jolla on tarkoitus rajoittaa Suomen ja Euroopan talousalueen ulkopuolisten maiden välillä matkustavien henkilöiden oikeutta tuoda maahan alkoholijuomia. Salakuljetus on kuitenkin vakava ongelma ja tullilaitokselle on turvattava riittävät toimintaedellytykset salakuljetuksen torjuntaan.

Euroopan unionin tullittomuusasetuksen säatelemän matkustajan tuomisten tullittomuuden edellytyksenä on, että tuonti ei ole kaupallista ja että se on satunnaista. Tässä suhteessa tullilaitoksen jo toimeenpanema lainsäädännön tulkinna on asianmukainen ja sitä voidaan valiokunnan käsityksen mukaan noudattaa ja jopa kiristää.

Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä terveyden suojele

Valiokunta pitää tärkeänä ja käyttökelpoisena hallituksen esityksen perusteluistakin ilmenevää mahdollisuutta yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä ihmisten terveyden suojelemiseksi soveltaa tuontia tai vientiä koskevia kieltoja tai rajoituksia.

Valiokunnan saamien tietojen mukaan yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen kolmansista maista maahan tuodut halvat alkoholijuomat ovat vaikuttaneet toisaalta lisäämällä alaikäisten ja päihtyneiden alkoholijuomien ostamista sekä varsinkin Kymen läänissä myös päihtyneiden säilöäntön lisääntymisenä muuta maata enemmän.

Laittomasti tai vastoin tullittomuusasetusta kaupallisiin tarkoituksiin tuotujen alkoholijuomien vaikutuksen erottaminen muusta alkoholijuomien kulutuksen kasvusta ei sosiaalisten ja terveydellisten tekijöiden selvittämiseksi ole tehtävissä, mutta kun tullittomuus lisää alkoholin kokonaiskulutusta, on sillä myös sosiaalisia ja

terveydellisiä haittavaikutuksia. Edellä mainituista syistä valiokunta pitää tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena hallituksen esityksen mukaista valtuutta säätää asetuksella oikeudesta tuoda omaa tarvetta varten alkoholijuomia maahan.

Asetuksen muuttaminen

Asetusta annettaessa tulee tarkastella sitä perustetta, jolla matkoja todennäköisimmin tehdään, ja millaiset vaikutukset tuonnilla on yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen sekä ihmisten terveyteen. Asetus tulee valiokunnan mielestä kirjoittaa seuraavasti:

”Suomessa asuva henkilö, joka muutoin kuin lentoliikenteessä saapuu maahan Euroopan talousalueen ulkopuolelta ja jonka matka on kestänyt enintään 20 tuntia, ei saa tuoda maahan alkoholijuomia.

Euroopan talousalueen ulkopuolella asuva henkilö, joka muutoin kuin lentoliikenteessä saapuu maahan Euroopan talousalueen ulkopuolelta ja jonka muu kuin kauttakulkuun liittyvä oleskelu Suomessa kestää enintään kolme vuorokautta, ei saa tuoda maahan alkoholijuomia.”

Oluttuomisten rajoittaminen

Ennen EU-jäsenyyttä oli verotta ulkomailta tuotavan oluen enimmäismäärä 2 litraa. EU-säännökset eivät sisällä mitään rajoitusta oluen tuontiin, mutta Suomen ja Ruotsin jäsenyyssuhteissa saaman poikkeuksen perusteella Suomi ja Ruotsi voivat rajoittaa määrän 15 litraan. Valiokunnan saamien tietojen mukaan Suomi on neuvotellut Euroopan komission kanssa sisämarkkinoiden matkustajasäännöksistä ja tässä yhteydessä myös oluen tuonnista kolmansista maista. Kun tullittomuusasetuksen uusiminen on lisäksi EU:ssa käsillä, antaa tämä mahdollisuuksia neuvotella kysymyksestä. Erilaisia rajoituksia on voimassa nykyisin useissa maissa lähinnä matkustajatuomisten arvon osalta. Poikkeukset ovat määräaikaista.

Valiokunta edellyttää hallituksen aktiivisesti vaikuttavan Euroopan unionin elimissä siihen, että Suomi voi poikkeusmenettelynä valmisteverotuslain nojalla rajoittaa maahan tuotavan oluen määrän kahteen litraan.

Hallituksen esityksestä puuttuu lain voimaantulosäännös. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että se lisätään lakiehdotukseen.

Edellä esitettyyn ja hallituksen esityksen perusteluihin viitaten sosiaali- ja terveystieteiden kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

alkoholilain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä joulukuuta 1994 annetun alkoholilain (1143/94) 10 §, sellaisena kuin se on 29 päivänä joulukuuta 1994 annetussa laissa (1477/94), seuraavasti:

10 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös
Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 12 päivänä huhtikuuta 1996

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Jouko Skinnari /sd, varapuheenjohtaja Maija Perho /kok, jäsenet Anne Huotari /vas, Jorma Huuhtanen /kesk, Liisa Hyssälä /kesk, Timo Ihamäki /kok, Paula Kokkonen /kok, Mikko Kuoppa /va-r,

Eero Lämsä /kesk, Hannes Manninen /kesk, Margareta Pietikäinen /r, Maija Rask /sd, Osmo Soininvaara /vihr, Marjatta Vehkaoja /sd ja Marja-Leena Viljamaa /sd sekä varajäsen Päivi Räsänen /skl.

Vastalauseita

I

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta on yksimielisesti hyväksynyt alkoholilain 10 §:ään muutoksen, joka tarkoittaa, että asetuksella voidaan rajoittaa Euroopan talousalueen ulkopuolelta saapuvien henkilöiden oikeutta tuoda omaa tarvetta varten alkoholijuomia kestoaltaan lyhyiltä matkoilta. Muutosta on perusteltu yleiseen järjestykseen, turvallisuuteen ja ihmisen terveyden suojeleluun perustuvilla syillä.

Valiokunnan mietintöön sisältyy enemmistön hyväksymä ponsi, jossa edellytetään hallituksen vaikuttavan Euroopan unionin elimissä siihen, että Suomi voi poikkeusmenettelynä valmisteverolain nojalla rajoittaa maahan tuotavan oluen määrän kahteen litraan.

Emme voi hyväksyä, että neuvottelutavoitteemme EU:n ulkopuolelta maahamme tuotavan oluen osalta pudotettaisiin nykyisestä 15 litrasta kahteen litraan. Pidämme oikeampana ja riittävänä, jos määrä laskisi kuuteen litraan.

Perusteluna haluamme lausua, että pelkästään siirtyminen tilanteeseen, jossa alkoholin tuonti kielletään kokonaan alle 20 tuntia kestäville matkoille, vähentää vain alkoholinhakutarkoituksessa tehtäviä matkoja ja tätä kautta verottoman alkoholin ostoja ja maassamme tapahtuvaa lähes ammattimaista salakauppaa ”punaisilla toreilla”. Oluen tuontirajoitus on nyt 15 litraa. Määrän alentaminen 6 litraan olisi oikeassa suhteessa mm. viinin tuonnin rajoittamiseen 2

litraan. Yksi litra viiniä vastaa EU:n sisämarkkinoilla 3 litraa olutta. Viiniä saa kolmansista maista tuoda 2 litraa. Näillä muutoksilla voitaneen myös palauttaa merkittävä osa alkoholios- toista kotimaassa tapahtuviksi.

On pidettävä mielessä, että EU:n sisäisessä liikenteessä voidaan jatkossakin ilman aikarajoja tuoda maahan muun alkoholin ohella 15 litraa olutta. Näin ollen esimerkiksi Merenkurkun liikenteessä on mahdollista hankkia verotonta olutta tavanomaisia laivavuoroja käyttäen 30 litraa vuorokaudessa. Mielestämme ei ole syytä

jyrkentää eri rajoillamme noudatettavaa käytäntöä enemmän kuin on yleiseen järjestykseen, turvallisuuteen ja ihmisen terveyden suojeluun perustuvilla syillä välttämätöntä.

Edellä olevaan viitaten ehdotamme, että valiokunnan mietinnössä oleva ponsi kuuluisi seuraavasti:

”Valiokunta edellyttää hallituksen aktiivisesti vaikuttavan Euroopan unionin elimissä siihen, että Suomi voi poikkeusmenettelynä valmistevelain nojalla rajoittaa maahan tuotavan oluen määrän *kuuteen* litraan”.

Helsingissä 12 päivänä huhtikuuta 1996

Marjatta Vehkaoja /sd
Maija Perho /kok

Jouko Skinnari /sd

Marja-Leena Viljamaa /sd
Anne Huotari /vas

II

Suomennos

Kannatan hallituksen ehdotusta ja valiokunnan näkemystä alkoholilain 10 §:n muuttamisesta siten, että asetuksella voitaisiin yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ja ihmisten terveyden suojelemiseksi rajoittaa Euroopan talousalueen ulkopuolisiin maihin tehtyjen lyhyiden matkojen osalta oikeutta alkoholijuomien maahantuontiin.

En kuitenkaan pidä valiokunnan asetusehdotusta kaikilta osin perusteltuna. Saamieni tietojen mukaan, ja mikä on myös luettavissa hallituksen esityksestä, ongelma on selvästi suurin itärajan kautta tapahtuvan tuonnin ja Euroopan talousalueen ulkopuolella asuvien henkilöiden osalta. Kielteiset vaikutukset esim. Viron matkustaja-alusliikenteestä eivät ole olleet samaa suuruusluokkaa, minkä vuoksi ainakin tässä vaiheessa tulisi pyrkiä puuttumaan mahdollisiin epäkohtiin ja hillitsemään väärinkäyttöä asettamalla valiokunnan nyt ehdottamaa (20 tuntia) lyhyempi aikaraja Suomessa asuvien henkilöiden alkoholijuomien maahantuontioikeudelle.

Helsingissä 12 päivänä huhtikuuta 1996

Margareta Pietikäinen /r

Edellä olevaan viitaten katson, että valiokunnan mietintöön sisältyvän luvun ”Asetuksen muuttaminen” toisen kappaleen tulisi saada seuraava sanamuoto:

”Suomessa asuva henkilö, joka muutoin kuin lentoliikenteessä saapuu maahan Euroopan talousalueen ulkopuolelta ja jonka matka on kestänyt enintään 10 tuntia, ei saa tuoda maahan alkoholijuomia.”

Seuraavan kappaleen osalta koskien Euroopan talousalueen ulkopuolella asuville henkilöille asetettavia rajoituksia yhdyn siis valiokunnan näkemykseen, jonka mukaan oleskelun tulee kestää vähintään kolme vuorokautta, jotta maahantuonti olisi sallittua.

Lisäksi kannatan edustaja Vehkaojan ym. vastalauseita I siltä osin kuin se koskee valmisteverolain muuttamista siten, että verottomasti maahan tuotavan oluen määrä lasketaan kuuteen litraan eikä valiokunnan enemmistön ehdottamaan kahteen litraan.